

อภิชาต ไพรมย์รักษ์
APICHAIR PIROMRAK

Rama IX Art Museum Foundation

2531 - 2540
1988 - 1997

SPIRITUAL MIND

Painting
Lithograph

Rama IX Art Museum Foundation

at the Art Gallery of
Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts
Silpakorn University, Bangkok
August 1-20, 1997

at Suan Dusit Art Gallery
Faculty of Art and Design
Rajabhat Institute Suan Dusit
August 26 - September 14, 1997

แง่คิดเกี่ยวกับความเป็นไทยในงานศิลปะของ อภิชาติ อภิรักษ์

การนำรูปแบบหรือสไตล์จากงานศิลปะแบบประเพณีของไทยมาเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์ ในระยะแรกๆ ดูจะกระทำกันทั่วไปในหมู่ผู้ต้องการสร้างงานแนวประเพณีหรืองานที่มีเค้ามูลของความเป็นศิลปะไทยปรากฏอยู่ด้วย จุดหมายของการทำแบบนี้หลายคนต้องการแสดงอารมณ์ความรู้สึกทั้งตามแนวเรื่องเดิมของงานศิลปะประเพณี เช่น มารมญ ตรัสรู้ และตามลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์เอง บางคนยังคงรักษาองค์ประกอบและลักษณะของรูปทรงตามแบบโบราณไว้เกือบครบถ้วน แต่ให้อารมณ์การแสดงออกด้วยทัศนธาตุทั้งหลายตามทฤษฎีของการมองเห็นในปัจจุบัน บางพวกสลายรูปทรงและองค์ประกอบแบบเดิมออกเป็นชิ้นส่วนแล้วนำมาประกอบใหม่ เลือกสรรชิ้นส่วนที่เห็นว่าสื่อความรู้สึกได้ชัดเจนและรุนแรงที่สุด เสริมด้วยชั้นเชิงของการประกอบ การให้แสงเงา สี และบรรยากาศ บางคนสอดแทรกความรู้สึกคิดถึงโศกนาฏกรรมที่เขาคิดว่าดีงามของไทยแต่ดั้งเดิมที่กำลังเสื่อมสลายไปทุกขณะ ภาพมารมญที่ติดคักด้วยเส้นต่างๆ ที่สัมพันธ์กันในแบบประเพณีของจิตรกรรมไทย อาจกลายเป็นงานจิตรกรรมในรูปแบบใหม่ให้อารมณ์ความรู้สึกอีกแบบหนึ่ง อีกความหมายหนึ่ง ที่สามารถสื่อสารได้อย่างตรงกับคนในปัจจุบัน กล่าวโดยย่อก็คือ ศิลปินฝ่ายนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการแสดงออกถึงลักษณะของความเป็นไทยในทัศนะหรือในความรู้สึกละเอียด ด้วยวิธีการ ที่ว่าการนำเสนอแบบร่วมสมัยที่สามารถสื่อสารสาระที่ต้องการกับคนร่วมยุคได้

ที่กล่าวนี้เป็นเพียงการเริ่มต้นของคนทำงานศิลปะบางกลุ่ม ที่จับเอาส่วนที่เป็นรูปธรรมของความเป็นไทยในแบบประเพณีมาจัดการเสียใหม่ หรือจะให้สั้นนั้นจงใจตัวเองและผู้ดูให้จินตนาการไปถึงเนื้อหาทางศิลปะที่อาจมีความเป็นไทยปรากฏอยู่ด้วยในทางใดทางหนึ่ง งานของอภิชาติ อภิรักษ์ ระยะแรกๆ ในนิทรรศการครั้งนี้ก็คงอยู่ในแนวเดียวกัน

พัฒนาการขั้นต่อไป โดยเฉพาะของอภิชาติก็คือการนำเรื่องราวหรือสัญลักษณ์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่มักจะเป็นหัวข้อเรื่องสำคัญในศิลปะแบบประเพณีของไทยมาเป็นจุดนำความคิด ไม่ใช่ชิ้นส่วนของรูปแบบตามประเพณีอย่างในระยะแรก แต่เป็นการนำสัญลักษณ์ เช่น ใบเสมา รอยพระพุทธบาท ธรรมจักร และแผ่นผิงของสังสารวัฏมาแสดงออกด้วยวิธีการและเทคนิคที่แปลกใหม่ ด้วยการใช้วัสดุ ใช้น้ำหนักและสี ที่ให้ความน่าพอใจทางรูปทรงและความหมายทางศิลปะ ลักษณะเด่นของงานชุดนี้ดูจะอยู่ที่การแสดงออกของความนึกคิดและความรู้สึกส่วนตัวของอภิชาติที่มีต่อสัญลักษณ์หรือเรื่องราวเหล่านั้น เป็นการสร้างงานจากเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งศิลปินทั่วไปไม่ว่าจะเป็นชาวเอเชียหรือแม้แต่ชาวตะวันตกที่สนใจในพุทธศาสนา ก็อาจใช้เรื่องและสัญลักษณ์เหล่านี้เป็นหัวข้อของการสร้างสรรค์ได้ พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นคนละเรื่องกับความเป็นไทยอยู่แล้ว จึงไม่ใช่ปัจจัยเดียวของเอกลักษณ์ไทยในงานศิลปะ

ผลแท้จริงที่เราได้รับจากงานทั้ง 2 ชุดของอภิชาติที่กล่าวมาแล้ว น่าจะอยู่ที่คุณค่าทางศิลปะในอีกรูปแบบหนึ่งที่ศิลปินแสดงเจตนาที่จะเชื่อมโยงความเป็นไทยเข้ากับการแสดงออกของยุคปัจจุบัน แต่จะเป็นไทยได้มากหรือน้อย ลึกหรือตื้นอย่างไร หรือไม่ ยังเป็นเรื่องยากที่จะตัดสินได้ในขณะนี้

ที่น่าสนใจกว่านั้นก็คือ ผลงานที่อภิชาติทำอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าเขาเจาะเปลือกของรูปแบบและสัญลักษณ์ในระดับรูปทรงเข้าไปภายใน เขาทิ้งรูปแบบประเพณีและสัญลักษณ์ที่คุ้นเคย เข้าไปสู่สาระหรือหัวใจของพุทธธรรม การใช้วัสดุที่เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทusche กับน้ำหรือน้ำมัน ในเทคนิคพิมพ์หิน หรือดินโคลนกับน้ำ รอยยับย่นของโลหะกับสเก็คดินที่แห้งแตก ล้วนสื่อความหมายเกี่ยวกับสาระของพุทธธรรมทั้งสิ้น

ในช่วงแรกของการเข้าสู่สาระของพุทธธรรมของอภิชาติ บางชิ้นยังมีสัญลักษณ์ที่เขาใช้เป็นต้นทางอยู่ แต่ในที่สุดรูปนอกดังกล่าวก็หมดไป เหลือเพียงวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมที่เป็นรูปทรงกลางๆ สำหรับรองรับวัสดุและการกระทำต่อวัสดุโดยตัวของมันเองและปัจจัยอื่น สื่อความหมายเกี่ยวกับความไม่เที่ยงแท้ ความเปลี่ยนแปลงที่เมื่อผู้ดูจับต้องแล้ว

ทำให้เรามีคำถามอยู่ในใจว่า ความเป็นไทยในงานศิลปะของอภิชาติ ซึ่งเป็นเจตนาดั้งเดิมของเขานั้น อยู่ส่วนไหน ตอนไหนกันแน่ โดยเฉพาะเมื่อเขาเดินผ่านเปลือกและกระพี้ลึกเข้าไปถึงแก่นคือ สัจธรรมอันเป็นสากลนั้นแล้ว เขาเดินทางเข้าไปพบกับทางร่วมของศิลปินร่วมสมัยไร้พรมแดนทั้งหลายแล้วหรือไม่ ประสพการณ์ที่เขาได้รับมาจากการทำงานทั้งด้วยเจตนาและรูปแบบที่คิดกันว่าเป็นไทยนั้น จะเป็นฐานช่วยหนุนส่งผลงานของเขาให้มีลักษณะพิเศษของตัวเองและของศิลปินไทยที่แตกต่างจากศิลปินร่วมสมัยชาติอื่นๆ หรือไม่ ยังเป็นเรื่องที่เราต้องติดตามกันต่อไป

อย่างไรก็ตามที่ ข้าพเจ้าซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ติดตามการทำงานของอภิชาติ อภิรักษ์ ตลอดมา จะไม่ลังเลใจเลยที่จะสนับสนุนให้เขาก้าวต่อไปในแนวทางที่เขามุ่งมั่นอยู่ เพราะเชื่อว่าศิลปะคือสิ่งจำเป็นของชีวิตที่จะแสดงตัวได้เด่นชัดจากประสบการณ์ตรงของศิลปินในบริบทที่เหมาะสม

2531 - 2540
1988 - 1997

Rama IX Art Museum Foundation

ฌาน

Meditation, 1988

Acrylic on plywood, 93 X 116 cm

อยุธยา
Ayutthaya, 1989
Mixed technique on plywood
120 X 195 cm

ปัจจุบัน'33
Present'90, 1990
Acrylic on canvas, 190 X 250 cm
Art Thesis

เสมา

Sema, 1991

Embossed printing with sa paper, soil pigment

75 X 200 cm

Rama IX Art Museum Foundation

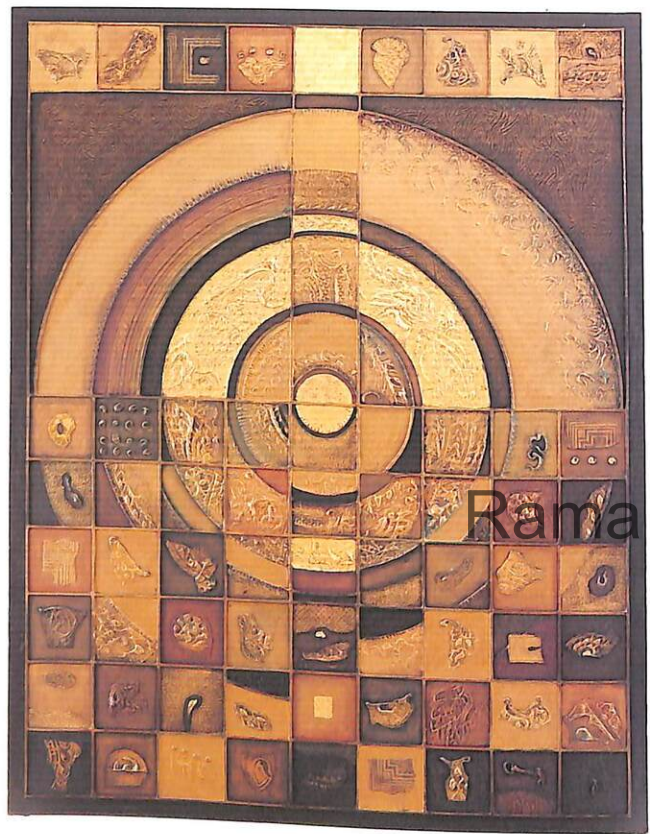

พุทธะ

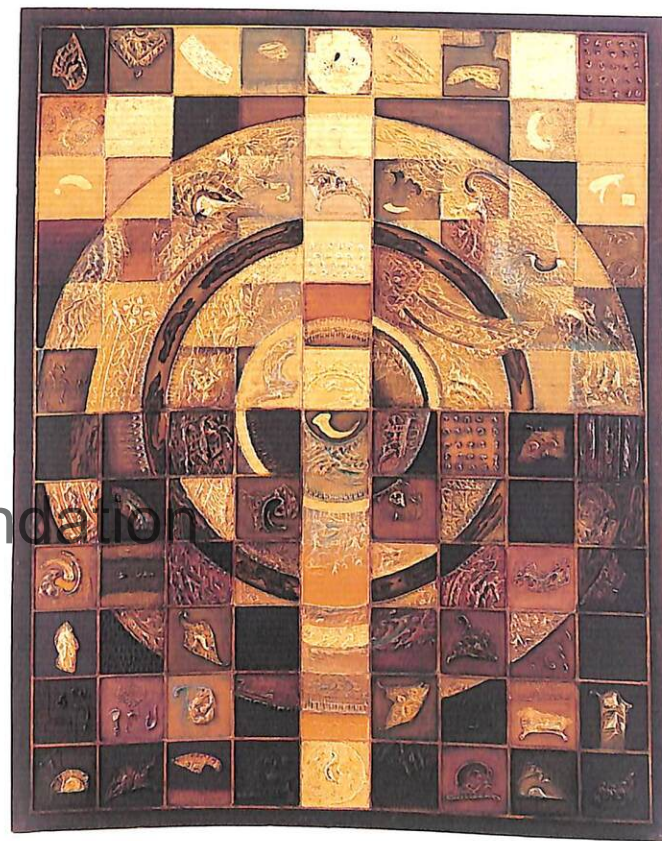
Buddha, 1993

Mixed media on sa paper

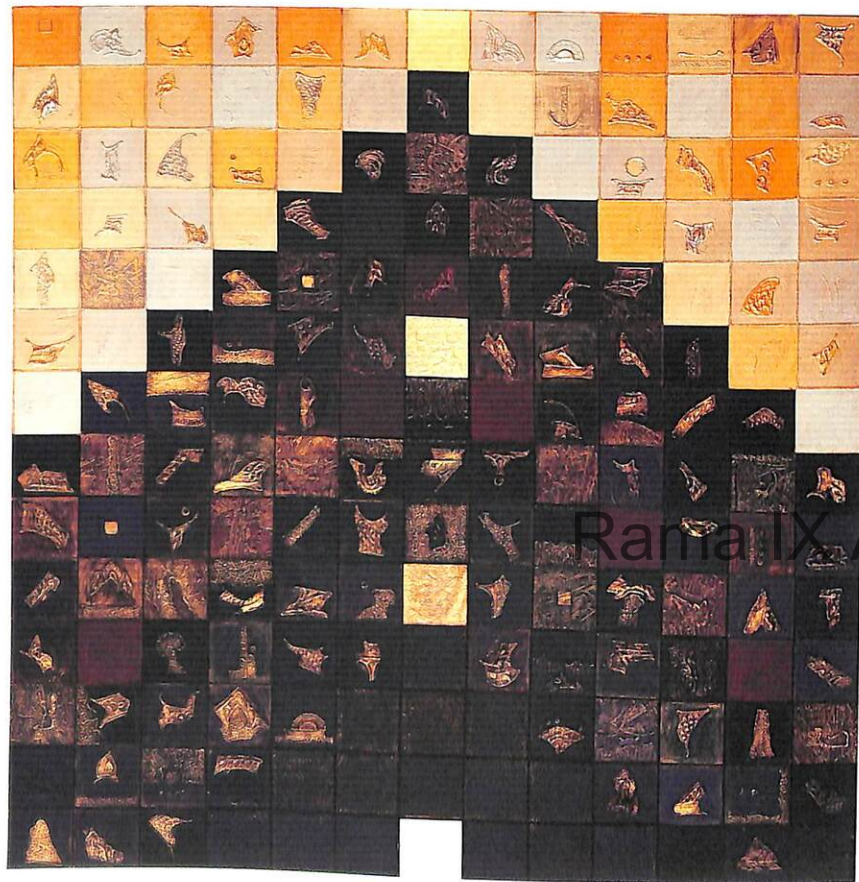
54 X 148 cm

จินตภาพใหม่ของสังสารวัฏ'4
New Image of the Wheel of Life'4, 1992
Mixed media on canvas: oil, acrylic and gold leaf
150 x 190 cm

จินตภาพใหม่ของสังสารวัฏ'5
New Image of the Wheel of Life'5, 1992
Mixed media on canvas: oil, acrylic and gold leaf
150 X 190 cm

วิถีแห่งโลก
The Way of the World, 1997
Mixed media on plywood, oil, acrylic and gold leaf
250 x 250 cm

วิถีแห่งธรรม
The Way of Dhamma, 1997
Mixed media on plywood, oil, acrylic and gold leaf
250 X 250 cm

Rama IX Art Museum Foundation

หลุดพ้น

Bliss of Freedom, 1994

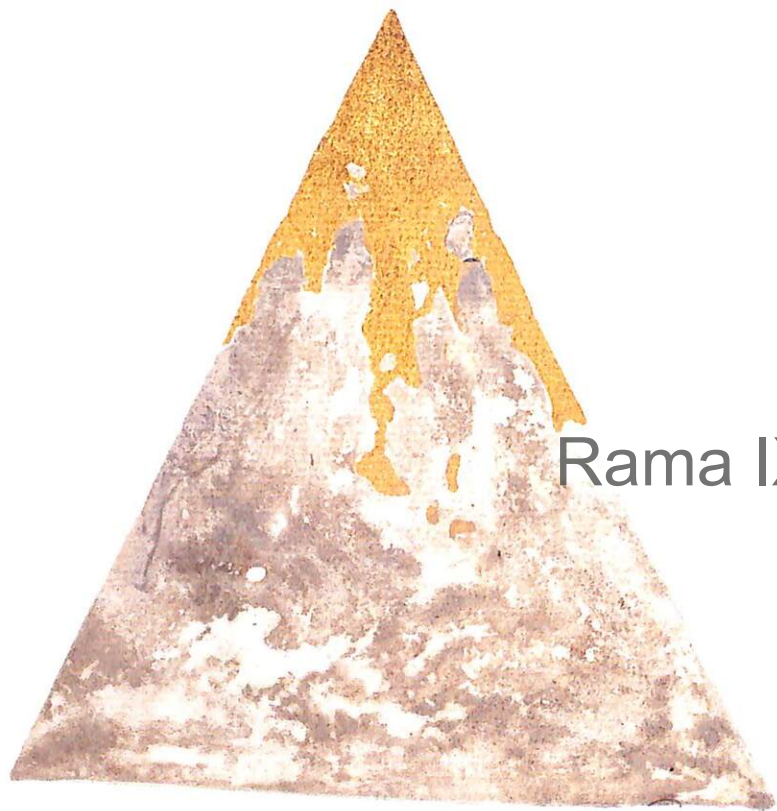
Mixed technique, Soil pigment, gold leaf

150 X 150 cm

Spiritual Mind 5, 6, 1995

Lithograph

51 X 65 cm

Spiritual Mind, 1994
Soil pigment, Gold leaf on paper
23 x 23 cm

Rama IX Art Museum Foundation

Enlightening among Lifecircle, 1994
Lithograph, 51 X 65 cm